

cui eidem adhaeret Joann. Monachus num. 9. & ad eum Probus. Cum vero iura canonica, vel civilia imponunt pœnam ipso jure, vel ipso facto, ita sunt intelligenda, & interpretanda, ut pœna incurra sit sine sententia condemnatoria, solum cum declaratoria super facto, sine ulla alia ulteriori condemnatione, eamdem sententiam sequitur eis Alciatus in l. si quis major 41. n. 61. Cod. de transact. sententiis, infamanti incurri non posse sine declaratoria. Idem sensit Decianus tract. crim. lib. 7. cap. 40. num. 20. de privatione factionis testamenti. Et Additio ad tractatum Doctoris antiqui Joan. de Teratibus de rebellibus tract. 3. art. 6. in fin. dixit, etiam si iura expressæ dicant, pœnam incurri ipso jure sine sententia, intelligenda esse sine sententia condemnatoria, non sine declaratoria. Imo vero addunt Doctores, quamvis iura pœnam imponant ipso facto, & ipso jure, quæ alia declaratione, exponendam esse, ut pœna ipso jure incurritur absque sententia declaratoria pœna, non tamen absque sententia declaratoria super facto. Ita sententia Sanch. oper. moral. lib. 2. cap. 22. num. 20. post plurimos, quos allegat Matienzus in l. tit. 11. lib. 5. recop. in qua inventiuntur spissilla verba, Gloss. 1. num. 2. Geminianus autem, & Franchus dicunt, impositionem pœnae ipso jure habere duos effectus. Primus est predictus, videlicet, ut incurritur cum sola declaratione super facto, ex ea enim sola intelligitur facta condemnatione. Secundus, ut pronunciata declaratoria, retrotrahatur condemnatione ad tempus delicti, ut notavi superius num. 40. Alium effectum notavi Matienz. ubi sup. num. 4. Tiraquellus autem in l. si unquam, verb. Revertatur ex num. 266. propriè ex n. 268. Cod. de revoeac. donat. consigil. 104. discrimina, seu effectus ex eo, quod aliquid fiat ipso jure, an per sententiam. Adde Garcianus de benef. 17. par. c. 10. in princ. num. 37. qui plures referunt Doct. agentes de his discriminibus, & Menchacam q. usufreq. cap. 7.

43 Dato tamen quid est vera predicta limitatio (quæ satis est dubitabilis, ut ex predictis constat) proculdubio sublimitata est juxta eosdem Doctores, qui illam tradidunt, ut intelligenda, & accipienda sit quod effectus internos, quo operatur lex sine ministerio hominis, ut quod reus sit infamis, sit incapax successionis, sit excommunicatus: verum quoties ex ipsis intrinsecis, & interioribus effectibus processurus, & oriurus sit aliquis alias effectus exterior, ad quem necessarium sit, ut concurrant homines, non potest iste effectus nasci absque sententia declaratoria, neque absque illa potest ad similem effectum procedi, ut pœna locum habeat, aut executioni mandetur. Verbi gratia, excommunicatus vitari, denegari illi Ecclesiastica sepultura, infamis ab officio repelliri, aut incapax à successione excludi non potest, non praecedente sententia declaratoria, hanc elegantissimam doctrinam tradidit Innocensius, loquens de excommunicato, in e. p. inquisitione 44. num. 2. de sentent. excommunicato. Ancharanus consil. 189. tribus de causis, Geminianus in dict. cap. felicis num. 8. Philippus Franchus ibidem in § nullus num. 3. in fin. de pœna in 6. & in cap. 1. num. 8. de homicidio in 6. ubi Joan. Monachus dict. num. 9. in fin. Felini. in cap. Rodulphus 35. num. 39. de script. & in c. cum non ab homine num. 10. de judicis, Decius consil. 145. num. 4. Anton. Gabr. dict. lib. 7. commun. conclus. 11. n. 8. Didacus Perez in leg. 1. tit. 3. l. 3. Ordin. menit. in verb. Aunque non sea dada la sententia column. 1893. Franch. Suar. de legis. l. 5. cap. 8. num. 3. cum sequentib. Scaccia de commercio. 2. gloss. 5. num. 435.

44 Et hujus sublimitationis (cujus in his terminis nullum invenio contradictonem) reddidi optimam, & elegans rationem Baldus in dict. leg. que sub conditione, §. ultim. n. 4. ff. de condition. inst. & in cap. 1. in princ. n. 3. de feud. fine cul. non amitt. quam eamdem reddit Alfonfus de Castr. de potest. legis penalib. 2. c. 13. §. secunda conclusio, quamvis paulo alter. Quoniam cum lex operatur interior per se ipsam solam, operatur super certo, & non potest errare, excommunicat verum contumacem, & delinquenter verum infamam, verum rebellerum, aut reum lese Majestatis reddit incapacem successionis activæ, & passivæ. Respicit enim facta, que per rerum naturam certa sunt, quamvis apud nos sint incerta, §. Conditions, inst. de verb. oblig. l. 2. tit. 4. par. 6. ubi Gregorius in princ. referit concordantes textus. Verum cum agitur de effectibus exterioribus, qui ex ipsis interioribus oriuntur, in quorum executione debent intervenire homines, erroribus, & falsitatibus obnoxii, & qui factorum certitu-

dinem habere non possunt, necessarium est, ut executionem exteriorum penarum precedat declaratio super facto, ne pœna exequitio fiat contra innocentes, & immerentes. Itaque in hoc articulo differunt validè forum interior conscientie, & exterior, quod significamus Hispani eo modo loquendi: Para lo Diros est à desmolgado, es infame, o incapaz; quanto à los hombres no lo estás mientras no se declara por culpado. Exempla sunt in l. Barbarius, ff. de offic. Pretor. quo usus est Felinus, excommunicati non declarati, quo usus est Ancharen. d. consil. 189. peccator tolerati, quo usus est D. Thomas 3. par. quas. 90. art. 6. & text. in cap. non prohibeat, cap. scilicet Judas, de confessat. dict. 2. optimus text. in cap. ex tempore 4. de temp. ordinat. ibi: Verum tamen quia peccatum occultum est, si promoveri volueris, eum non debes aliqua declaratione prohibere. Igitur ubi non fuerit sententia declaratoria, non potest repelliri à successione incapax, neque indignus, neque excommunicatus potest privari Ecclesiastica sepultura, & aliis beneficiis.

Non est diffinendum, Geminianus consil. 146. n. 1. 45 vers. Non obstat cap. cum secundum, & Alciatum in dict. leg. si quis major num. 61. Cod. de transact. ejus doctrinam sequutum suboscurò, cui item videtur acquiescere Greg. Lopez in l. 4. tit. 2. par. 7. gloss. 3. post med. item Tiraquellus in l. si unquam, verb. Revertatur num. 403. Cod. de donat. dicere, tunc non esse necessariam declaratoriam sententiam ad exequendam pœnam ipso jure incursum, cum judex est competens ad executionem ejusdem, tametsi idem Tiraquellus ab hac sententia recedat. Quia quidem meritò displicet, est enim contra textum exp̄sum in dicto cap. cum secundum, de heret. in 6. juxta communem interpretationem. Nam decisio illius text. in vers. Confiscationis, non solum procederet, si exequitio contra hereticum facienda esset a seculari, sed etiam fieret ab Ecclesiastico, & ratio decidendi illius utrumque casum comprehendit, eaque quam considerat Bald. num. praecedenti commemorata. Quod ex eo planè colligitur, quoniam cum in l. eius, qui dilatorem, in princ. ff. de jure fisci, agatur de judice competente ad executionem, nihilominus dicitur: Oportet constare prius, & de criminis pronunciari. Semper igitur declaratoria sententia præcedere debet executionem.

Secundo limitatum est predicta resolutio, quando delictum est notorium; nam quando pœna ipso jure incurrit, & simul delictum est notorium, non est necessaria sententia declaratoria, sed standum est facto notorio, & illo stante absque sententia pœna exequitioni mandari. Hanc limitationem tradit Anton. Gabriel. lib. 7. commun. d. conclus. 12. num. 2. pro qua refert quanplurimos, Caprylicus consil. 122. num. 25. Gregor. Lopez in d. l. 4. tit. 2. p. 7. gl. 3. vers. Quod tamen limita, Alfonfus de Castro de potest. legis pan. l. 2. c. 8. 3. Dominicus de Sancto Gemin. & c. 10. §. Felinus, Mafchardus de probat. conclus. 1264. Ad hoc ut quis pro rebelle, vol. 3. qui in notoriorum ordo est ordinem non servare: & in illis non est opus cognitione, sed executione, ut ex Baldo, Salycero, Panormitan, Socino, & Felino, notavit Coletus de processib. executor. p. 3. c. 1. n. 15. & probat text. in c. super eo 3. de testib. cogend. Ratio fundamentalis esse potest, quoniam in hoc casu ob notoriatem facti cessant rationes, ob quas dum factum est dubium, & incertum, executionem pœnae debet præcedere sententia; non enim est periculum, ne erreret, ut consideravimus supra num. 43.

Contra tamen huic limitationi sententiam, quinimo in delictis etiam notoriorum requiri ad exequitionem pœnae præviā sententiam judicis declaratoriam, pugnacisimē defendant Caytan 2. 2. 9. 12. art. 2. Covarr. in cap. alma mater 1. par. §. 2. n. 9. & 10. Farin. in prax. crim. 9. 21. n. 116. qui dicit, hanc sententiam esse equitem, communiorem, & in praxi receptam, Thom. Sanchez operis moral. lib. 2. d. cap. 22. n. 15. cum multis, quos allegat Hypoll. de Marsiliis post multa hinc inde allegata in repet. Rubr. C. de probat. num. 246. apud quos vide fundamenta, ne nimis digrediamur.

Nihilominus negari non potest, prædictam limitationem secundam esse probatissimam, quam confirmat text. in l. palam 43. §. Que in adulterio ff. de ritu nupt. in cuius casu non fat est absolutam esse mulierem, ne incurrit pœna legis ob criminis notorietaem. Idem probat text. ita intelligendus in Extrav. quoniam nuper. in princ. qui sunt rebellis, ibi: Alta prava malorum potius, quam verba sententiæ ipsos faciunt pœna condignos; & eodem mo-

do accipiens est Isenia in cap. 1. num. 13. que sit prima causa bene amit. juxta text. quos allegat ad suam doctrinam confirmandam, videlicet dict. l. palam, quæ loquitur de delicto notorio. Neque tamen omittendum est, text. in d. Extravagant. solum cadere in rebellis Imperio, cuius auctor fuit Henricus Imperator; non autem extendit se ad rebellis aliis Regibus, ut sentiunt Bart. in eadem Extravagant. verb. Rebellingo num. 3. & Peregrinus cum multis, quos refert de jur. fisci lib. 3. tit. 8. n. 9. quod quos locum habent text. in l. amissione 5. §. Qui deficiunt, ff. de capit. diminut. & in leg. quisquis, Cod. ad Jul. Majestatis.

49 Cum vero notorium duobus modis dicatur, ut notar Abbas Panormitan. in cap. vestra 7. num. 14. de cibabit. Cleric. & mulier. in praxi crim. q. 21. num. 9. videlicet, aut notorium juris, aut facti, cum Doctores dicunt, in delictis notoriis non esse necessariam præviā sententiam declaratoriam, id intelligent in delictis notoriis de facto, illis scilicet, quæ celari minime possunt, quia per evidentiam oculorum apparent, vel sunt commissa coram populo, aut ejus majori parte, vel in platea, vel coram multitudine personarum, juxta latè deducta à Farinac. d. q. 21. ex num. 38. per multis sequentes. Hanc declarationem tradit idem Farinac. ibidem num. 166.

50 Illud superest adnotandum, quoties incurritur ipso jure pœna confiscationis, seu rei singularis, quæ in commissum incidit, seu quota pars bonorum rei, si ipse non habeat aliunde, unde solvat creditoribus; seu totius patrimonii, quia non habet aliunde unde solvat: creditoris esse fisco preferendos, & fiscum post incorporata bona rei manere obligatum ad satisfaciendum creditoribus etiam chirographaris, (quatenus ramen est in bonis, ut observat Clarus lib. 5. sent. §. fin. quest. 78. num. 30. servata decisione text. in l. unica, Cod. pœnis fiscalibus cred. preferri lib. 10. & in leg. summa 17. l. quod placuit 37. ff. de jure fisci, juxta dicta superius num. 26. in cau. quo in favorem fisci contrahitur hypotheca. Tractat Peregri. de jur. fisci lib. 5. tit. 1. num. 54. ex vers. Sic etiam, Jul. Clar. d. q. 78. num. 28. & 29. Bossius tract. crim. tit. de bonorum publ. ex num. 11. Cujacius in d. l. in summa, & in d. l. quod placuit, prosequiturque latius Sanchez operis moralis lib. 2. cap. 22. quest. ultima ex num. 74. Atque ita practicatum est anno 1610. cum mandato Philippi III. Hispanianum Regis domini nostri facta est in Provincia Bœtica, & Oretana, quam vulgariter Estremadura dicimus, expulso Morisco, pro qua facienda publicatum est Binnum 17. die mensis Januarii predicti anni, quo confiscata sunt omnia eorum bona stabilita. Cumque confisca facta esset pro criminalibus lese Majestatis divine, & humana, ob quæ ipso jure incurritur pœna amissionis omnium bonorum: nihilominus piissimus Rex iussit solvi ex illis omnibus creditoribus, reservatis bonis omnibus mobilibus, cedem expulsis, & expedita sunt Regia rescripta, quibus id injungebatur judicibus designatis pro predictorum bonorum administracione, è quibus ego fui unus, qui præceptum illud exequionis mandavi in villa dicta Hornachos, ejusdem Provincia Oretana, que integræ à Morisco habitabatur. An vero indifferenter omnibus sit solvendum, an illis solum qui ante delictum contraxerunt, & quando cendi sint contrahere in fraudem fisci, tractant Doctores in l. post contrarium, ff. de donat. & in l. si quis post hac, C. de bonis proscriptor. Sanchez ubi supr. q. 3. ex num. 31.

SUMMA DISPUTATIONIS SECUNDÆ.

1 C umulare quid sit, & de cumulatione actionum. De cumulatione Judicij peritorum cum possessorio, qui tractent.

Agere nos de cumulatione processuum, que est multo diversa cumulatio, ibi.

2 Cumulatio processuum ex quibus causis fiat, juxta sententiam Parladorii.

3 Exceptio, ne continentia causa dividatur, locum facit cumulationi processuum, & sub se comprehendit omnes alias causas.

4 Murare judicium, & dividere judicium differunt.

5 Exceptio litis pendiente, seu preventionis, & exceptio, ne continentia causa dividatur, locum faciunt cumulationi actionum.

6 Quod attinet ad exceptionem litis pendiente, quibus modis limitetur haec resolutio, remissive.

7 Ut exceptio, ne dividatur continentia causa, operatur cumulationem, opus est allegatione, & oppositione.

8 Et opponi debere ante item contestatum, qui senserint, & num. 9.

10 Posse hanc exceptionem opponi in qualibet parte iudicij, verior sententia.

11 Una causa non habet continentiam ad se ipsam.

12 Ufus recipit, ut in qualibet parte litis opposita hac exceptione unitur processus, ut causa tractetur coram eodem judge.

13 Causa continentia dividitur, cum actor, & reus sunt diversi fori.

14 Causa continentia potest dividiri, cum reus est contumax, quia amittit exceptionem; eam tamen recuperat, si se sistat coram judge citante, refectis expensis.

15 Causa continentia dividitur, cum index non habet jurisdictionem super tota lite.

16 Continentia causa potest dividiri in executivis.

17 Non possunt cumulari processus, qui exercentur sub diversis instantiis.

18 Quando in contractu intervenit juramentum, posse agi coram diversis judicibus, qui senserint; sed sententia est falsa.

19 Continentia causa potest dividiri, & cessare cumulatio actionum, quando judicium ex justis aliis rationibus divisionem receperit.

20 Actorum nominis qui comprehendantur.

21 Reprehenditur praxis Regni Neapolitani circa cumulationem actorum.

22 Detegitur fraus frequentissima in libellis porrectis coram Prefide S. C. & quid debeat attendi ad vitandam fraudem.

23 Acta originalia debent transmitti ad actuarium, apud quem sit cumulatio.

24 Reproductio actionum debet fieri post cumulationem, ut alia fidem faciant.

25 Reproductio non est necessaria in Regno Castella, nec in Neapolitano.

26 Cumulatio apud quem actuarium fieri debeat, & num. 27.

D I S P U T A T I O N I I I .

An, & quando debeat in judicio fieri actionum cumulatio.

C umulare universum est multa in unum coherente. Cumulatio autem sepe sapienti apud professores juris civilis accipitur pro jure persequendi in uno, atque eodem judicio, quod cuique debetur, multis editis actionibus, gratia minuendarum litium permisso, leg. si idem cum eodem 11. in princ. & per tot. ff. de jurisd. omn. jud. l. ult. C. de annal. except. alias definitiones cumulationis retulit Farin. in prax. crim. quest. 100. cap. 3. n. 124. Quemadmodum enim cumulus debiti vocatu coadunatio multarum summarum, l. si plures 9. §. Cumulum ff. de pat. ita cumulus actionum est editio simultanea plurium actionum, ut notavit Calvinus in Lexico, verb. Cumulatio, ex Oldendorb. & Pratejo. De cumulatione actionum tractant Doctores communiter in l. edita 3. Cod. de edendo, & in §. Si minus insit. de actionib. Ubi Jas. num. 12. & 26. Angelus Aretinus ex num. 35. Dynus in cap. nullus pluribus 20. ex num. 8. de regul. jur. in 6. Felinus in cap. significantibus 2. ex n. 21. de libelli oblat. Thusc. l. tit. C. concil. 1095. & 1096. Facheinus controv. jur. lib. 12. c. 1. & Villadiego in Polir. in exordio form. libellandi ex n. 4. & ex n. 7. Sardus consil. 266. lib. 2. De cumulatione autem judicij petitorum cum possessorio agunt in l. naturaliter 12. & Nihil communis, ff. de acquir. possess. Menoch. de possess. remedii in diversis locis, in specie de adipiscend. possess. remed. 4. ex num. 502. ubi latè, copiosè, & optimè Joan. Garcia de nobilit. gloss. 11. per totam, Rebuffus in repetit. cap. Pastoralis ex num. 105. præsertim ex num. 145. de causa possess. & prop. Thuscus ubi sup. Villadiego ubi sup. ex num. 23. De cumulatione unius remedii possessorum cum alio, Sardus consil. 273. lib. 2. & videatur Menochius in indice operis de remed. possess. verb. Cumulatio, Cumulari. De cumulatione actionis civilis, & criminalis, Farinac. in prax. quest. 100. cap. 3. ex num. 119. & Sardus consil. 139. lib. 1. Facheinus lib. 9. controv. cap. 2. Nos loco fidelium agimus de cumulatione, quando scilicet actionum cumulatio locum habeat, que vel à diversis actuaris facta sunt, vel coram diversis judicibus agitantur, vel coram